राष्ट्रीय शिक्षा नीति के अनुसार विकल्प आधारित क्रेडिट प्रणाली (CBCS) के अन्तर्गत शास्त्री+आचार्य (पञ्चवर्षीय) पाठ्यक्रम के लिए निर्मित पाठ्यक्रम की रूप रेखा

कक्षा	सत्रार्धम्	पत्रकूटाङ्कः	पाठ्यक्रमस्य विवरणम्	क्रेडिट क्रमः	क्रेडिट संख्या	होरा
शास्त्री प्रथम वर्षम्	चतुर्थम्	GE-4	**नाटिकापरम्परा रत्नावली च**		4	64+16
			1. नाटिकापरम्परा • नाटिकायाः स्वरूपम् • उपलब्धा नाटिकाः • रत्नावलीकारस्य श्रीहर्षस्य परिचयः • नान्दी ➢ नान्द्याः स्वरूपम् ➢ रत्नावल्यां नान्दी • प्रस्तावना ➢ प्रस्तावनायाः स्वरूपम् ➢ रत्नावल्यां प्रस्तावना • विष्कम्भकः ➢ विष्कम्भकस्य स्वरूपम् ➢ रत्नावल्यां विष्कम्भकः • मदनमहोत्सवः ➢ राज्ञा विदूषकेण च मदनमहोत्सववर्णनम् ➢ द्विपदीखण्डं गायन्तीभ्यां चेटीभ्यां विदूषकस्य क्रीडा ➢ चेटीभ्यां राजानं प्रति मदनपूजाविषयकस्य वासवदत्तासंदेशस्य निवेदनम् ➢ राज्ञो विदूषकेण सह मकरन्दोद्याने प्रवेशः ➢ मकरन्दोद्यानरामणीयकम् ➢ वासवदत्तायाः काञ्चनमालया सागरिकया परिवारेण च सह मदनार्चनाय प्रवेशः ➢ वासवदत्तया सारिकारक्षण-व्याजेन सागरिकाया विसर्जनम्,मदनरूपस्य राज्ञः पूजनम्, किन्तु तत्रैव स्थितया सागरिकया अपि मदनभ्रान्त्या राज्ञः पुष्पैः समर्चनं च ➢ वैतालिकवचनेन राजनि मदनभ्रमे निवृत्ते सागरिकाया राजानं प्रत्युरागः ➢ सायंसन्ध्या	1		16+4
			2. कदलीगृहवृत्तान्तः • प्रवेशकः ➢ प्रवेशकस्य लक्षणम् ➢ सागरिकायाः कदलीगृहे प्रवेशः • सागरिकया राज्ञश्चित्रस्य निर्माणं विरहव्याथातिशयेन तस्या मूर्छा च	1		16+4

			• सागरिकायाः सुसंगतया सह कदलीगृहान्निष्क्रमणं, वानरवृत्तान्तः च • कदलीगृहे राज्ञ उदयनस्य सागरिकया समागमः, वासवदत्तागमनशङ्कया सागरिकायाः ततो निष्क्रमणं च। • चित्रफलके राज्ञा सह सागरिकायाश्चित्रं विलोकितवत्या वासवदत्तायाः कोपः			
			3. वासवदत्तावेषया सागरिकया राज्ञः समागमः • सुसंगताया विदूषकस्य च पुनः राज्ञा सागरिका-समागमस्य गुप्तयोजना • वासवदत्तावेषया सागरिकया समागमायोत्सुकस्य राज्ञो विदूषकेण सह चित्रशालिकाद्वारे प्रवेशः • वासवदत्तायाः पुनःकोपो राज्ञः सागरिकाहेतुको विषादश्च • वासवदत्तावेषया सागरिकया राज्ञः समागमः, वासवदत्तायाः पुनः कोपः, प्रसादनाय राज्ञो गमनं च	1		16+4
			4. रत्नमालाया अधिगमः • विदूषकेण राज्ञो हस्ते रत्नमालायाः समर्पणम् • सेनापते रुमण्वतो विजयो राज्ञो यौगन्धरायणे प्रसादश्च • ऐन्द्रजालिकवृत्तान्तः, सागरिकाया रत्नावल्या देवीपदप्राप्तिः, भरतवाक्यं च	1		16+4
			उद्देश्यम्:- नाटिकापरम्परयाः रत्नावलीनाटिकायाः च अवबोधनम् **परिणामः-** अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनादन्तरं छात्राः 1. नाटिकापरम्परां ज्ञास्यन्ति। 2. वासवदत्तायाः राजनि स्थितम् अनुरागं ज्ञास्यन्ति। 3. रत्नावल्याः संविधानकं ज्ञास्यन्ति। **पाठ्यग्रन्थः- श्रीहर्षप्रणीता** रत्नावलीनाटिका सम्पूर्णा, तारिणीश झा, रामनारायणलाल विजयकुमार इलाहाबाद-211002 **सहायकग्रन्थः-** 1.संस्कृत साहित्य का इतिहास, उमाशंकर ऋषि, चौखम्भा विश्वभारती अकादमी, वाराणसी-2010 2. संकृत साहित्य का इतिहास, आचार्य बलदेव उपाध्याय, शारदा निकेतन वाराणसी, 2001 3.कालिदास ग्रन्थावली, कालिदास, ब्रह्मानन्दत्रिपाठी, पण्डित रामतेजशास्त्री, चौखम्बासुरभारती प्रकाशन, वाराणसी,221001 **परीक्षामूल्याङ्कनपद्धतिः-**1. वैकल्पिकप्रश्नोत्तराणि, 2. एकेन वाक्येन उत्तरलेखनम् 3. लघूत्तरीयप्रश्नाः, 4. दीर्घोत्तरप्रश्नाः। **आन्तरिकमूल्याङ्कनम्-** अधोलिखितेषु कानिचित् चत्वारि आश्रित्य मूल्याङ्कनं विधेयम्- 1.कार्यशालासु भागग्रहणम्, 2.प्रदत्तकार्यलेखनम्, 3.पाठ्यविषयाधारेण विडियोनिर्माणम्, 4.लघुनाटकाभिनयः, 5. शास्त्रसंजीवनीकार्यक्रमे भागग्रहणम्, 6.वाग्वर्धिनीसभायाम् अधीतिविषयप्रस्तुतिः।			